

Õige usu

lühifene

Katekismus.

Kirjutanud W. Lehedem.

Tartus.

Trükitud J. Reinwaldi trükitöjas 1894.

Õige usu

lühikene

Katekismus.

Kirjutanud W. Lebedew.

Tartus, 1894.
Trükitud J. Reinwaldi trükikojas.

Дозволено печатать духовною цензурою. Рига, 15-го
Юля 1894 г.

Цензоръ, Протоіерей І. Линденбергъ.

- Rüfimine : Mis igauks risttiinimene peab tegema, et Jumala meelepärast olla ja oma hinge õnsaks teha ?
- Koostmine : Jumala meelepärast olemiseks ja oma hinge õnsaks saamiseks peab risttiinimene 1] Jumala sisse uskuma, 2] Teda paluma ja 3] Tema käskusi täitma.

I.

Usust.

- Rüfimine : Mille läbi võime meie oma usu peadõpetust meeles pidada ?
- Koostmine : Usu tunnistuse, ehk usu sümwoli läbi.
- Rüf. : Mis on usu sümwol ?
- Koost. : Ühikene, aga selge meie usu peadõpetuste fogu.
- Rüf. : Kuida luetakse usu sümwol ?
- Koost. : 1. Mina usun see ainu Jumala see Issa, see kõige ülespidaja, see taewa ning maa ja kõige nähtawa ja nägemata loomade Looja sisse.
2. Ja see ainn Issanda Jeesuse Kristuse, see ainusündinud Jumala Poja sisse, kes Issast on sündinud enne kõiki aegu, walgus walgusest, tõstne Jumal tõsisest Jumalast, sündinud, mitte loo-

dud, Issaga ühe loomuline, kelle läbi kõik loodud on.

3. Kes meie inimeste ja meie lunastamise pärast on mahatunud taevast ja liha sisse saanud see püha Vaimu ja Reiti Maarია läbi ja inimeseks saanud.

4. Kes meie pärast on risti löödnud Pontinse Pilatuse ajal ja kannatanud ning mahamaetud.

5. Ja ülestõusnud kolmandamal päeval kirjade järele.

6. Ja kes on üles läinud taewa ja istub Issa paremal käel.

7. Ja kes jälle saab anuga tulema kohut mõistma elavate ja surnute üle, ja kelle riigil ei saa otsa olema.

8. Ja see püha Vaimu, see Issanda, see Eluiooja sisse, kes Issast välja läheb, keda ühtlast Issa ja Pojaga kummardakse ja auustakse ja kes Prohvetite läbi rääkiund on.

9. Ühe ainsa, püha, kõigemaapealse ja Apostliku koguduse sisse.

10. Ma tunnistan ühte ristmist pattude andeksandmiseks.

11. Loodan surnute ülestõusmist.

12. Ja ühte tulewa aja elu. Amen.

Rüs. : Mitmest jaust seisab usu sümbol koos ?

Kost. : Kaheteistkümnest jaust.

Usu sümboli esimene jagu.

Rüs. : Kuidas luetakse usu sümboli esimene jagu ?

Kost. : Mina usun see ainu Jumala see Issa, see kõigeülespidaja, see taewa ning maa ja kõige nähtawa ja nägemata loomade Looja sisse.

- Rüf. : Mikspärast siin, esimises usu sümwoli jaoks räägitakse, et meie usume ainu Jumala sisse?
- Kost. : Sellepärast, et teist Jumalat ei ole ja ei võigi olla kui üks ainus.
- Rüf. : Kes on Jumal Jäsa?
- Kost. : Esimene Kolmainu Jumala pale.
- Rüf. : Kuidas nimetatakse teine ja kolmas Kolmainu Jumala pale?
- Kost. : Teine Jumalik pale nimetatakse Jumal-Boeg, aga kolmas — Jumal-Püha-Waim.
- Rüf. : Kust meie teame, et meie Jumal Kolmainus on?
- Kost. : Seba teame meie Sünistegija sõnadest, kes ütles oma jüngeritele: „Minge ja õpetage kõik rahwast ja ristige neid Jäsa, Boja ja Püha Waimu nimel“ (Matt. 28, 19.)
- Rüf. : Mis wähe on Kolmainu Jumala palede wahel?
- Kost. : Jumal Jäsa ei jünni, ega ei lähe teistest paledest wälja; Jumala Boeg jünnib Jäsast, aga Püha Waim läheb Jäsast wälja.
- Rüf. : Keda Kolmainu Jumala paledest peame meie kõige rohkem auustama ja kummardama?
- Kost. : Seft et Jumal Jäsa on tõsine Jumal, Jumal-Boeg on ka tõsine Jumal ja Püha Waim on tõsine Jumal, sellepärast peame meie ühesugust auu ja kummardamist neile kõikidele andma.
- Rüf. : Mikspärast nimetatakse Jumalat kõigeülespidajaks?
- Kost. : Sellepärast, et Tema kõik maailma ülespeab ja kõikide üle walitseb.
- Rüf. : Mikspärast nimetatakse Jumalat nähtawa loomade loojaks?
- Kost. : Sellepärast et Tema kõik, mis meie maailmas näeme, on loonud.

Küs. : Mikspärast nimetaks Jumalat nägemata loomade loojaks ?

Kost. : Sellepärast et Tema ka seda kõik, mis meie ei või näha — see on inglisiid ja inimese hinge on loonud.

Küs. : Kes on inglisiid !

Kost. : Pühad waimud, seda Jumal wälja läkitab teenistuseks nende pärast, kes õnnistust peawad pärima (Ebr. 1, 14).

Küs. : Kas igal ühel meie seas on ingel ?

Kost. : Jah, igaühel on Jumalast ingel antud, seda meie kaitsejaks inglisiid nimetame.

Küs. : Kas see kaitseja ingel jätab meid mõnikord ka maha ?

Kost. : Jah, siis, kui meie kurjategusi teeme ja paha sõnu räägime.

Küs. : Kas kõik inglisiid on head ?

Kost. : Ei mitte. On ka kurjad, seda meie nimetame kuraditeks.

Küs. : Kust nad ilmufiwad ?

Kost. : Nemad oliwad Jumalast headeks loodud, aga pärast taganesiwad Jumalast ära, ei tahtnud seda kuulda, ega teenida ja on nõnda kurjadeks saanud.

Küs. : Mis on kuradi nõuu meie kohta ?

Kost. : Tema püiab inimesi kiufata ja patu siiske wiia.

Küs. : Mis on meil teada maailma loomisest ?

Kost. : Et Jumal kõik maailma oma wägewa sõna läbi ei ühestki asjast kuue päewaga on loonud.

Küs. : Millest lõi Jumal inimest ?

Kost. : Adamat lõi Jumal mullast, aga tema naist, Ewat, Adama küljeluust.

Küs. : Kelle näu järele löi Jumal inimest?

Kost. : Oma näu järele.

Küs. : Mis on Jumala näu järele loodud, kas inimese ihu ehk hing?

Kost. : Inimese hing, mis suremata ja mõistlik waim on.

Küs. : Mis tarwis löi Jumal Ewat Adama külje, luust?

Kost. : Selle tarwis, et inimesed näeksiwad, et neil on üks ja seesama loomus ja siis ka armastatiwad teine teist.

Usu sümwoli teine jagu.

Küs. : Kuida luetakse usu sümwoli teine jagu?

Kost. : Ja see ainu Issanda Jeesuse Kristuse, see ainu sündinud Jumala Poja sisse, kes Issast on sündinud enne kõiki aegu, walguis walgusest, tõsine Jumal tõsijest Jumalast, sündinud, mitte loodud, Issaga üheloomulik talle läbi kõik loodud on.

Küs. : Kellest räägitakse usu sümwoli teises jaus?

Kost. : Jeesusest Kristusest.

Küs. : Mikspärast Jeesust Kristust nimetakse Issandaks?

Kost. : Sellepärast, et Tema, kui Kolmainu Jumala teine pale, tõsine Jumal on.

Küs. : Mis tähendab nimi Jeesus?

Kost. : Snnistegija ehk Lunastaja.

Küs. : Mis tähendab nimi Kristus?

Kost. : Wõitud mees.

Küs. : Keda nimetati wana seaduse ajal wõitud meesteks?

Koft.: Ülemaid preestrid, kuningaid ja prohvetid, sest et nad oma ameti peale saidad õliga võitud.

Küs.: Mikspärast aga Jeesust nimetakse Kristuseks, kui Ta, nagu teada, ilma ei olnud õliga võitud?

Koft.: Sellepärast, et Tema oma inimeseliku loomuse poolest palju suuremaid Püha Vaimu andeid oli saanud, kui wana seaduse ülemad preestrid, kuningad ja prohvetid.

Küs.: Mikspärast Jeesust Kristust nimetakse ainusündinud Jumala Pojaks?

Koft.: Sellepärast et Jumalal ei ole niisugust teist poega, kui Tema on.

Küs.: Millal Jumala Poeg Jumalast Issast on sündinud?

Koft.: Enne kõiki aegu.

Küs.: Mis see tähendab?

Koft.: See tähendab seda, et ei olnud aega, millal teda ei olnud, ehk, et Tema niisamasugune igawene Jumal on, nagu Jumal Issagi.

Küs.: Mikspärast nimetakse Jeesust Kristust walgujeks?

Koft.: Sellepärast, et Tema ilma patuta on.

Küs.: Mikspärast on öeldud: „sündinud mitte loodud?“

Koft.: Need sõnad on öeldud ühe mehe Aria õpetuse wastu, kes õpetas, et Jumala Poeg on Jumalast loodud loom, nagu teisedgi loomad.

Küs.: „Issaga ühe loomuline“ — mis need sõnad tähendavad?

Koft.: Need sõnad tähendavad, et Jumala Poeg just niisamasugune Jumal on, kui Jumal Issa: nii kui Jumal Issa on igawene, kõigewägewam, kõi-

ge asjateadja waim, nõnda on ka Jumala Poeg?
Küs.: Mis tähendawad need sõnad: kelle läbi kõik loodud on?

Kost.: Need sõnad tähendawad seda, et meie Issand Jeesus Kristus ühes Issa ja Püha Waimuga taewa ja maa, nähtawa ja nägemata loomade Looja on.

Uju sümwoli kolmas jagu.

Küs.: Kuida luetakse uju sümwoli kolmas jagu?

Kost.: Kes meie inimeste ja meie lunastamise pärast on maha tulnud taewast ja liha sisse saanud see Püha Waimu ja Neitsi Maarialäbi ja inimeseks saanud.

Küs.: Kes on meie lunastamise pärast maha tulnud?

Kost.: Jumala Poeg — kolmainu Jumala teine pale.

Küs.: Kellest on Ta ilmale toodud?

Kost.: Neitsit Mariast, Jojakimi ja Anna tütrest, kes oli Taaweti suguarust. Kuningale Taawetile aga oli Jumalast töutatud, et tema suguarust Snnistegija pidi sündima.

Küs.: Mikspärast Neitsit Mariat nimetame meie ikka neitsiks?

Kost.: Sellepärast, et Tema oli töutanud Jumalale igaweste neitsiks jääda ja täitis oma töutust.

Küs.: Mikspärast nimetakse Teda Jumala Snnitajaks?

Kost.: Sellepärast, ei Tema on meie Snnistegija ema, aga meie Snnistegija on tõsine Jumal.

Küs.: Kuida meie, ristirahwas, auustame Teda?

Koft.: Oma palwetes hüüame meie teda ülemaks kui Keerubimid ja palju auusamaks kui Seerawimid.

Küj.: Mis tarwis on Jumala Poeg tulnud taewast?

Koft.: Kõiki inimesi, olgu mis rahwas tahes, patust, äraneedmisest ja surmast ära peastma.

Küj.: Mis on patt?

Koft.: Patt on see, mis käsu wastu on (1 Joann. 3, 4).

Küj.: Kes tegi esimest pattu?

Koft.: Meie esivanemad Adam ja Ewa, kui nad furadi healt kuuldes, hea ja furjatundmise puu wiljast söiwad, mis neile oli ära keelatud.

Küj.: Mis on äraneedmine?

Koft.: Jumala õige kohus, mis inimeste peale nende patu pärast sai mõistetud. Selle õige kohtu järele pidiwad inimesed raskeid haiguseid wälja kannatama, suurt waewa oma elu ülespidamiseks nädema ja wiimaks surema.

Küj.: Kuidas Jeesus Kristus on meie äralunastamise tööd teinud?

Koft.: Meie Jõsand Jeesus Kristus on kõikide inimeste patud Enese peale wõtnud ja meie kõikide pärast ristisambas kannatanud, et meid pattust, äraneedmisest ja surmast ära peasta. Peale seda on Tema meid õpetanud, kuidas meie peame Jumala fiske uskuma ja selle usu järele elama, et taewariiki wõikfime saada.

Küj.: Mis tähendawad usu jumwoli sõnad: ja inimeseks saanud?

Koft.: Need sõnad tähendawad seda, et Jumala Poeg meie lunastamise pärast sai täielikuks inimeseks, kellel inimese ihu ja hing oli.

Usu sümvoli neljas jagu.

Küj.: Kuida luetakse usu sümvoli neljas jagu?

Koft.: Kes meie pärast on risti löödud Pontsiuse Pilatuse ajal ja kannatanud ning maha maetud.

Küj.: Millest räägitakse neljandamas usu sümvolis?

Koft.: Meie Issanda Jeesuse Kristuse kannatamisest, surmast ja mahamatmisest.

Küj.: Kelle pärast Jeesus Kristus sai risti löödud?

Koft.: Meie pärast, et Oma kannatamiste läbi meid ära peasta igawesest nuhtlusest, mis meile enesetele tarwis oleks olnud patude pärast kannatada.

Küj.: Kas kõiki inimesi Kristuse kannatamised peastawad igawesest nuhtlusest?

Koft.: Ei mitte. Üksipäinis neid inimesi, kes Kristuse järele usuvad ja tema õpetuse järele elawad.

Küj.: Kes oli Pontsius Pilatus, kellest usu sümvolis räägitakse?

Koft.: Üks pagan, kes Juudamaal Kristuse kannatamiste ajal walitses.

Küj.: Mis sündis Jeesuse Kristuse suremise ajal?

Koft.: Wahetekk templis kärises lõhki kahets, ülemast otjast alamast saadik. Ja maa wärikses ja kaljud lõhkesid lõhki (Matt. 27, 51) ja päike läks pimedaks (Luk. 23, 45). Nii suurte imeasjadega näitas Jumal kõigile, et mitte üks liht inimene, waid Jumala Poeg maailma Snnistegija suri.

Usu sümvoli wiies jagu.

Küj.: Kuidas luetakse usu sümvoli wiies jagu?

Kost.: Ja ülestõusnud kolmandal päeval kirjade järel.

Küs.: Millest räägitakse usu sünnoli wiiendamises jaus?

Kost.: Meie Issanda Jeesuse Kristuse ülestõusmisest.

Küs.: Kes saiwad tema ülestõusmisest teada?

Kost.: Esimesed, kes seda teada saiwad, oliwad need sõjamehed, kes Tema haua juures wahtimas olid. Pärast neid saiwad teada need salwitoojad naesed, kes esimesel ülestõusmise päeval wäga wara hommiku haua juure tulid ja Kristuse ihu talli salwiga wõida tahtsid. Ja wiimaks Tema ülestõusmisest teada saiwad kõik Tema jüngrid ja ka teised, kes Tema sisse uskusid.

Küs.: Mis tarwis ülestõusnud Kristus ennast Apostlitele mitu korda näitas?

Kost.: Selle tarwis, et Apostlid kindlamine hakkasid uskuma, et Tema on surrust üles tõusnud.

Küs.: Mispärast on usu sünnolis öeldud, et Jeesus Kristus ülestõusnud kolmandal päeval kirjade järel?

Kost.: Sellepärast, et Jeesus Kristus on kannatanud, ära surunud ja ülestõusnud just nõnda, kui prohwetid seda ette kuulutanud.

Usu sünnoli kuues jagu.

Küs.: Kuidas luetakse usu sünnoli kuues jagu?

Kost.: Ja kes on ülesläänud taewa ja istub Issa paremal käel.

Küs.: Millest räägitakse usu sünnoli kuueandamis jaus?

Kost.: Meie Issanda Jeesuse Kristuse taewaminemisest.

Küs.: Millal see sündis?

Kõst.: Neljakümmemal päeval pärast ülestõusmist.

Küs.: Mis tähendavad need sõnad: istub Jõsa pa-
remal kael?

Kõst.: Need sõnad tähendavad seda, et Jeesus Kris-
tus pärast taewaminemist wõttis seda auu, wõi-
must ja wäge wastu. mis Temal ühes Jumal
Jõsaga oli enne kui maailm sai.

Ustu sümwoli seitsmes jagu.

Küs.: Kuida luetakse usu sümwoli seitsmes jagu?

Kõst.: Ja kes jälle saab aunga tulema
kohut mõistma elawate ja surnute
üle, ja kelle riigil ei saa otša
olema.

Küs.: Millest räägitakse usu sümwoli seitsmendamas
jaus?

Kõst.: 1] sellest, et meie Jõsand Jee-
sus Kristus jälle tuleb maa peale,
2] et Tema saab kohut mõistma
elawate ja surnute peale ja
3] et pärast seda kohut Tema iga-
wene riik peale algab.

Küs.: Misjugune saab Jeesuse Kristuse teine tule-
mine maa peale olema?

Kõst.: Koguni teistjugune kui esimene. Kui Tema
teine kord tuleb, siis tuleb Ta oma auu sees
ja kõik pühad inglid Temaga (Matt. 25, 31)

Küs.: Millal see saab sündima?

Kõst.: Seda ei tea ükski, kui Jumal üksi (Matt. 24, 36)
ja sellepärast peame meie nõnda elama, et alati
walmis oleksime meie Jõsandat wastu wõtma?

Rüf.: Kelle peale ja mis eest saab meie Issand kohut mõistma?

Kost.: Koifide inimeste peale ja mitte ükspäinis pahategude, waid ka paha sõnade ja mõtete pärast, kui meie neid puhtast südamest oma elu ajal ei kahetsenud.

Rüf.: Misjughusest riigist räägitakse seitsmendamas usu sümwoli jaus?

Kost.: Igawesest riigist, kus saawad üksnes õiged elama. Seda riiki nimetakse auukuningriigiks ja ta algab koke pärast wiimast kohut peale.

Ufa sümwoli kahetas jagu.

Rüf.: Kuida luetakse usu sümwoli kahetas jagu?

Kost.: Ja see Püha Waimu, see Issanda, see Glulooja nisse, kes Issast wälja läheb, teda ühtlasi Issaja Pojaga kumardakse ja auustatakse, ja kes Prohwetide läbi rääkinud on.

Rüf.: Kes on Püha Waim?

Kost.: Kolmainu Jumala kolmas pale.

Rüf.: Mis pärast nimetakse teda Issandaks?

Kost.: Sellepärast, et Tema on tõsine Jumal, nagu Jumal Issa ja Jumal Poeg.

Rüf.: Mis pärast nimetakse teda Gluloojaks?

Kost.: Sellepärast, et Tema ühes Issaga ja Pojaga maailma looja on ja ka sellepärast, et Tema oma õnajakstegewa armu läbi loob meie sees püha elu.

Rüf.: Kuida wõime meie Jumala Püha Waimu õnajakstegewat armu kätte saada?

Koost.: Palwe ja püha sakramentide läbi.

Rüj.: Mis tähendawad need sõnad: kes Issast wälja läheb?

Koost.: Need sõnad tähendawad Püha Waimu omandust, ehk seda, mis wähe on Tema ja teiste Kolmainu Jumala palede wahel.

Rüj.: Mis tähendawad need sõnad: keda ühtlast Issa ja Pojaga kummardakse ja auustakse?

Koost.: Seda, et Püha Waimule peame meie just niisamajugust auu, kiitust ja kummardamist andma, misjugust anname meie Jumala Issale ja Jumala Pojale.

Rüj.: Mis tähendawad need sõnad: kes prohwetide läbi rääkinud on?

Koost.: Nad tähendawad seda, et prohwetid, oma raamatute kirjutamise ajal, Pühast Waimust juhatud oliwad.

Ustu sümwoli üheksas jagu.

Rüj.: Kuidas luetakse usu sümwoli üheksas jagu?

Koost.: Ühe ainsa, püha, kõigemaa pealse ja Apostliku koguduse sisse.

Rüj.: Mis on kogudus?

Koost.: Tõsiste Jumala sisse uskujate ja Teda kummardajate selts.

Rüj.: Mikspärast nimetakse kogudust üheainaks koguduseks?

Koost.: Sellepärast, et palju kogudusi maailmas ei wõigi olla. Kui üksainus Jumal ja Tema sisse üksainus tõsine ust on, siis peab ka üksainus tõsine kogudus maa peal olema.

Rüj.: Mikspärast kogudust nimetakse pühaks koguduseks?

Kost.: Sellepärast, et tema meie Jeesanda Jeesuse Kristuse kannatamiste, õpetuse, palwe ja sakramentide läbi pühitsetud on.

Küs.: Kas kogudus jääb pühaks, kui tema liikmed pattu teevad?

Kost.: Jah jääb. 1] Need, kes pattu teevad, võivad Jumala käest andeksandmist saada; 2] need aga, kes ei taha oma meelt parandada ja Jumala käest andeksandmist paluda, on üksnes nime poolest koguduse liikmed ja sellepärast ei arvata neid koguduse sekka.

Küs.: Mikspärast kogudust nimetakse kõigemaapealselt koguduseks?

Kost.: Sellepärast, et koguduse liikmeteks võivad saada kõik inimesed, olgu mie rahvas tahes.

Küs.: Mikspärast kogudust nimetakse Apostlikuks koguduseks?

Kost.: Sellepärast, et Apostlid olivad esimesed ristiniimesed, kes Kristuse käsu järele kogudusele seadusi andsid ja temale eneste järgnikudeks piiskopid ja preeftrid paniwad.

Küs.: Mis nõutakse koguduse liikmete käest?

Kost.: Igaüks koguduse liige peab:

1] nõnda uskuma, kuidas kogudus usub,

2] ta peab neist sakramentidest, mis Jeesusest Kristusest meie õn-
saksusaamiseks seatud on, osa võtma,

3] ta peab Jumala käskusi ja koguduse seadusi täitma

4] ta peab koguduse ülemaid — piiskopi siid ja preestri siid, kes Apostlike järgnikud on, auustama ja nende sõna kuulama.

Uusu sümwoli kümnes jagu

Küs.: Kuidas luetakse usu sümwoli kümnes jagu?

Kost.: Ma tunnistatan ühte ristimist patude andeksandmiseks.

Küs.: Millest räägitakse usu sümwoli kümnes jagus?

Kost.: Ristimise sakramentist.

Küs.: Mis on sakrament?

Kost.: Sakrament on üks püha tallitus, mis Jeesusest Kristusest ja Tema käsu järele, Apostlikest on seatud ja mille tallitamise ajal usklikudele Jumala Püha Waimu armu antakse.

Küs.: Mitu sakramenti on?

Kost.: Seitse: 1] ristimine, 2] salwimine, 3] Püha õhtusöömaaeg, 4] patutunnistamine, 5] Preestri ametisse pühitsemine, 6] abielu, 7] õlitamine.

Küs.: Mis on ristimine?

Kost.: Ristimine on üks sakrament, milles inimene Jäsa ja Poja ja Püha waimu nimel kolm korda wee kisse wajutamise läbi oma patudest ära puhastatud saab ja uue armu elusse sünnib.

Küs.: Kes seab sedasakramenti?

Koost.: Jeesus Kristus ise. Tema ütles oma Apostlibele: „Minge ja õpetage kõik rahvast ja ristige neid Issa, ja Poja, ja Püha Waimu nimel“ (Matt. 28, 19)

Küsi.: Kas igaüks inimene peab ristitud saama?

Koost.: Jah, igaüks, sest ilma ristimiseta ei wõi keegi Jumala riiki saada. Seda teame meie Kristuse sõnadest: Kes usub ja teda ristitakse see peab õnneks saama; aga kes ei usu, teda peab hukka mõistutama (Mark. 16, 16.)

Küsi.: Mikspärast usu sünnolis on õeldud: ma tunnistatan ühte ristmist?

Koost.: Sellepärast, et inimene peab üksainus ford oma elu ajal ristitud saama?

Küsi.: Mis tarwis pannakse ristitud inimese kaela rist, mida ta peab ka pärast ristmist kandma?

Koost.: Selle tarwis, et ristitud inimene alati meeles peaks, et tema peab ristilöödud Jeesuse Kristuse sisse uskuma.

Küsi.: Mis on salwimine?

Koost.: Salwimine on üks sakrament, milles ristitud inimesele püha salwiga wõidmise läbi Püha Waimu andid antakse, mis inimese hinge jõudu finnitawad ja teda pühaaste elada aitawad.

Küsi.: Kes seadis seda sakramenti?

Koost.: Pühad Apostlid. Nemad paniwad Püha Waimu andede wälja jagamise tarbeks omad käed ristitud inimeste peade peale. Apostlibe järgnikud hakkawad aga käte peale panemise asemel salwimist pruukima.

Küsi.: Kes wõiwad seda sakramenti tallitada ja kuidas wiisi?

Koht.: Preeſtrid ja nõnda wiisi: kõhe pärast ristmist wõiab preester püha ſalwiga riſtitud inimeſe otſaefiſt, ſilmaſid, kõrwu, ninasõermeid, huuleſid, rinda, käſa ja jalgu ja räägib igaihe wõidmiſe juures: „ſee on püha waimu ande pitsari märk.“

Küſ.: Mis on p ü h a õ h t u ſ ö ö m a a j a ſakramant?

Koht.: See on üks ſakrament, milles uſklit inimene leiwa ja wiina näu all meie Jõſſanda Jeesuſe Kriſtuſe tõſiſt ihu ſööb ja Tema tõſiſt werd joob.

Küſ.: Kes ſeabis ſeda ſakramenti?

Koht.: Jeesuſ Kriſtuſ iſe, kui Ta pühaõhtuſööma ajal wõttis leiwa, õnniſtas ja murdis ſeda, andis oma jüngritele ja ütles: „wõtke, ſööge, ſee on Minu ihu“ (Matt. 26, 26). Pärast ſeda wõttis Ta karika wiinaga, andis ſelle ſeeſt jüngritele juua ja ütles: „jooge kõif ſealt ſeeſt, ſeſt ſee on Minu veri, uue ſeaduſe veri, miſ mitme eeft ära walataſe pattude andeſandmiſeſ“ (Matt. 26, 27—28.)

Küſ.: Millal ja kuſ kohaſ tallitakſe ſeda ſakramenti?

Koht.: Jumalateeniſtuſe ajal, mida Liturgiaks nimetakſe ja ikka kirikuſ.

Küſ.: Mis kaſu ſaab eneſele ſee inimene, keſ pühaõhtuſöömaaja ſakramentis Kriſtuſe ihu ſööb ja Tema werd joob?

Koht.: See inimene 1] ühendab ennast Jeesuſe Kriſtuſega (Joann. 6, 56) ja 2] ſaab igaweſe elu pärija olema (Johann. 6, 54).

Küſ.: Mis on p a t u t u n n i ſ t a m i n e ?

Koht.: Patutunnistamine on üks ſakrament, milles

see, kes omad patud preestri ees kahetseb, enesele preestri läbi Jumala käest nende andeksandmist saab

Rüf.: Kes seabis seda sakramenti?

Koht.: Jeesus Kristus, kui Tema oma jüngritele meelewalda andis inimestele patud andeksanda. Tema ütles neile: „mis teie iial maa peal seute, peab ka taewas seutud olema, ja mis teie iial maa peal peastate, peab ka taewas peastatud olema“ (Matt. 18, 18); „wõtke püha Waimu kellele teie iial patud andeks annate, neile on need andeks antud; kellele teie iial patud finnitate, neile on need finnitatud“ (Joann. 20, 22—23).

Rüf.: Mis nõutakse selle käest, kes patutunnistamise sakramendi läbi Jumala käest andeksandmist tahab saada?

Koht.: Tema peab 1] omad patud kahetsema, 2] kindlat nõu ette wõtma kõik oma elu pahad wiisid maha jätta ja 3] Jumala siise kindlaste uskuma ja Tema halastuse peale lootma.

Rüf.: Mis on preestri ametisse pühitsemine?

Koht.: Preestri ametisse pühitsemine on üks sakrament, milles seaduse järele ärawalitsetud mehele, piiskopi palwe ja käte pealepanemise läbi, Jumalast meelewald antakse sakramentisid tallitada ja Kristuse karja hoida.

Rüf.: Kes seabis seda sakramenti?

Koht.: Jeesus Kristus. Tema walitseb Eneise siise uskjate seast kaksteistkümmend Apostlid wälja ja

andis üksnes neile sakramentide tallitada. Pärast Kristuse taewaminemise andsiwad pühad Apostolid käte pealepanemise läbi seda meelewalda piiskopidele ja preestritele.

Rüf.: Miesugused on preestrilifud ametid?

Kost.: Piiskopi, preestri ja diakoni ametid.

Rüf.: Mis wähe on nende wähel?

Kost.: Diakon aitab piiskoppi ja preestrit, kui nad sakramentide tallitawad; preester tallitab kõik sakramentide peale preestri ametisse pühitsemise sakramenti, piiskopp aga tallitab kõik sakramentid.

Rüf.: Mis on abielu sakrament?

Kost.: Abielu on üks sakrament, milles, preestri õnnistamise läbi, pruudi ja peigmehe ühes elamine saab Jumalast õnnistatud.

Rüf.: Kes seadis seda sakramenti?

Kost.: Jumal ise. Ta õnnistas juba paradisis Adamat ja Ewat. Ka Jeesus Kristus oli pulmas Kaana linnas ja Oma sealolemise läbi pühitsetud Ta abielu. Apostel Paulus nimetas abielu juureks ajalajaks asjaks ehk sakramentiks.

Rüf.: Mis nõutakse nende käest, kes abielus tahawad elada?

Kost.: Nemad peawad truuduses ning armaetuses teine teise wastu elama ja oma lapsi tõsisel usul ja Jumala kartusel üleskaswatama.

Rüf.: Mis on õlitamine?

Kost.: Õlitamine on üks sakrament, milles haige inimesele palwe ja pühitsetud õliga wõidmise läbi Jumala armu antakse, mis teda hinge ja ihu haigustest terweks teeb.

Rüf.: Kes seadis seda sakramenti?

Koost.: Jeesus Kristus, kelle käsu järelle Apostlid palju töbisid õliga wõibsid ja neid terweks tegid (Mark. 6, 13). Sellest sakramentist kirjutab Apostel Jakobus nõnda : kui keegi teie seast nõder on, see kutsugu enese juure koguduse wanemad ja need palugu Jumalat tema peale, ja wõibku teda õliga Issanda nimel. Ja usu palwe saab haiget aitama, ja Issand saab teda terweks tegema ; ja et ta küll on pattu teinud, siis peab see temale andeks antama. (Jakob. 5, 14—15.)

Usu sümwoli üheteistkümnnes jagu.

Küs.: Kuidas luetakse usu sümwoli üheteistkümnnes jagu ?

Koost.: E o o d a n s u r n u t e ü l e s t õ u s m i s t .

Küs.: Kuida inimeste ihud wõiwad ülestõusta, kui nad kõik peawad ära mädanema ?

Koost.: Seda saadab korda kõigewägewam Jumal. Tema löi inimest mullast ja wõib teda sellepärast ka mullast ülesäratada.

Küs.: Millal saab surnute ülestõusmine olema ?

Koost.: Sell päewal kui Jeesus Kristus saab tulema kohut mõistma inimeste peale.

Küs.: Mis saab aga nendega olema, kes elusse jääwad Kristuse teise tulemiseni ?

Koost.: Nende ihud saawad ühel filmapilgul ümbermuudetud.

Küs.: Misjaguses seisuses on surnud inimeste hinged enne üleüldist ülestõusmist ?

Koost.: Sigete inimeste hinged tunnawad enne ülestõusmist õnne, ehk see õnn küll mitte täielik ei

ole, aga patuste inimeste hinged kannatawad piino, ehk see piin küll ka mitte täielik ei ole.

Usu sümwoli kaheteistkümnes jagu.

- Küs.:** Kuidas luetakse usu sümwoli kaheteistkümnes jagu.
- Kost.:** Ja ühte tulewa aja elu. Amen.
- Küs.:** Millest räägitakse usu sümwoli kaheteistlümnesmas jaus?
- Kost.:** Sellest, et pärast surmude ülestõusmist igawene elu algab.
- Küs.:** Misjugune saab see elu olema?
- Kost.:** Neile, kes oma maapealse elu ajal Jumala sisse uskusiwad, Teda armastasiwad ja Tema käskusid täitsiwad, saab õnnis elu olema; neile aga, kes Jumala sisse ei uskunud, Teda ei armastanud ja Tema käskusid ei täitnud, saab hale ja õnnetu elu olema.

II.

Palwest.

- Küs.:** Mis on palwe?
- Kost.:** Palwe on ristiiinimese meele ja südame waga pöörmine Jumala poole.
- Küs.:** Mis ristiiinimene peab tegema, kui oma meelt ja südant Jumala poole pöörab?
- Kost.:** Tema peab 1] oma Jumala käest jeda paluma, mis temale tarwis on, 2] Teda Tema heategemiste

eest tänama, 3] Teda Tema suure
auu eest kiitma.

Rüf.: Kas võib Jumalat ilma sõnabeta paluda?

Koht.: Võib küll. Niisugust palwet nimetakse jeeft-
pidiseks ehk waimuliseks palweks.

Rüf.: Misugust wäljaspidiseid kombeid pruugime
meie oma palwete ajal.

Koht.: Palwe ajal meie 1] seisame, 2] löö-
meristi ette, 3] kumardame ja
4] lajeme ennast põlwili maha.

Rüf.: Misugune palwe on meil kõige tähtsam?

Koht.: „Meie Jõsa“ palwe.

Rüf.: Kuidas luetakse see palwe?

Koht.: Meie Jõsa, kes Sa oled taewas, pühitse-
tud saagu Sinu nimi, tulgu meile Sinu
riik, Sinu tahtmine sündku kui taewas,
nõnda ka maa peal, meie igapäewast leiba
anna meile täna päew, ja anna meile an-
deks meie wõlad, kui meie andeks an-
name oma wõlglastele, ja ära saada meid
mitte kiusatuse sisse, waid peasta meid ära
sest kurjast. Sest Sinu päralt on see riik
ja see wägi ja see auu igaweste. Amen.

Rüf.: Mikspärast jeda palwet nimetakse Jõsanda pal-
weks?

Koht.: Sellepärast, et jeda palwet meie Jõsand Jee-
sus Kristus ise oma jüngeritele on annud.

Rüf.: Kuidas võib jeda palwet ära jautada?

Koht.: Hüüdmise, seitsme palumise ja auusõna jausse.

„Meie Jõsa“ palwe hüüdmine,

Rüf.: Kuidas luetakse „Meie Jõsa“ palwe
hüüdmine.?

Koft.: Meie Issja, kes Sa oled taewas.

Küs.: Mis tarwis Jeesus Kristus Jumalat meie Issaks on nimetanud?

Koft.: Selle tarwis, et meie Teda usu ja armastusega paluksime nõnda kui lapsed oma isa paluvad.

Küs.: Kas on tarwis Jumalat nimetada „meie Issaks“ ka siis, kui sina üksi palud Jumalat?

Koft.: On tarwis, sest et meie peame Jumalat paluma ei mitte üfspäinis enese eest, vaid ka teiste eest.

Küs.: Mis tarwis peame meie Jumalat hüüdma „meie Issaks, kes taewas on?“

Koft.: Selle tarwis, et meie, kui palwes seisame, kõik oma maapealse elu muret mahajätaksime ja oma meelt ja südant Jumala poole pööraksime.

Issanda palwe esimene palumine.

Küs.: Kuidas luetakse Issanda palwe esimene palumine?

Koft.: Pühitsetud saagu Sinu nimi.

Küs.: Kas võime meie Jumala nime pühitseda?

Koft.: Jah võime, kui meie teda kiidame ja Tema kääksusi täidame.

Küs.: Mis palume meie Issandalt selle palumise läbi?

Koft.: Meie palume Jumalat, et Ta aitaks meid nõnda elada, et oma elu läbi võiksim Teda auustada.

Issanda palwe teine palumine.

Rüf.: Kuidas luetakse Issanda palwe teine palumine?

Kost.: Tulgu meile Sinu riik.

Rüf.: Misjuguhest riigist räägitakse teises Issanda palumises?

Kost.: Sellest riigist, mis meie Issand Jeesus Kristus, kui Ta alles maa peal elas, on asutanud. Seda riiki nimetame meie armu riigiks.

Rüf.: Kus on Jumala armu riik?

Kost.: Kristuse koguduses.

Rüf.: Millal tuleb armu riik meie juure?

Kost.: Sell ajal, kui meie pattusid ei tee, vaid häid tegusid teeme.

Rüf.: Mis palume meie Jumala käest, kui ütleme: tulgu meile Sinu riik?

Kost.: Meie palume Jumalat, et Ta juhataks meid tõe tee peale, et Ta walgustaks meie meelt, puhastaks meid meie pattudest ja teeks meid Oma igawese riigi osalisteks.

Rüf.: Kuidas nimetakse seda igawest Jumala riiki?

Kost.: Uuu riigiks.

Issanda palwe kolmas palumine.

Rüf.: Kuidas luetakse Issanda palwe kolmas palumine?

Kost.: Sinu tahtmine sündku kuitae-
was, nõnda ka maa peal.

Rüf.: Mis palume meie nende sõnadega?

Kost.: Meie palume Jumalat, et kõik, mis sünnib

meie ja teiste elu ajal, mitte ei sünniks nõnda, fuida meie, ehk nemad tahawad, waid nõnda, fuida Jumal tahab.

Küs.: Mikspärast meie palume Jumalat, et fõik Tema, aga mitte meie tahtmise järele sünniks?

Kost.: Sellepärast, et meie wõime effida ja fagedaste foowime feda, mis Jumala meele wastu on, Jumal aga ei wõi effida ja teab meist paremine, mis meile fahulif ja mis fahjulif on.

Küs.: Mis tarwis meie palume Jumalat, et Tema tahtmine sünniks maa peal nõnda, fui taewas?

Kost.: Selle tarwis, et fa maa peal inimesed nõnda Tema tahtmist täidafiwad, fui inglif taewas.

Jefanda palwe neljas palumine.

Küs.: Kuidas luetakfe Jefanda palwe neljas palumine?

Kost.: Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Küs.: Mis palume meie selle palumifega?

Kost.: Et Jefand annaks meile leiba ja fõik feda, mis meie ülespidamifek tarwis lähes.

Küs.: Mikspärast peame meie enesele leiba üksnes tänafeks päewaks paluma?

Kost.: Sellepärast, et meie ei pea mitte palju tulewa aja eest muretsema, waid peame Jumala peale lootma ja teadma, et Tema annab meile fõik, mis tarwis on (Matt. 6, 25—34).

Jefanda palwe wiies palumine.

Küs.: Kuidas luetakfe Jefanda palwe wiies palumine?

Koht.: Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Küs.: Mis palume meie nende sõnadega?

Koht.: Et Jumal annaks meile meie patud andeks.

Küs.: Mis peame meie tegema, kui tahame Jumala käest andeks andmist saada?

Koht.: Meie peame oma ligimestele nende eesküsi meie wastu ka andeks andma. Jeesus Kristus ütles: „kui teie inimestele nende eesküsi mitte andeks ei anna, siis ei anna ka teie Issa teie eesküsi mitte andeks“ (Matt, 6, 15).

Issanda palwe fuues palumine.

Küs.: Kuidas luetakse Issanda palwe fuues palumine?

Koht.: Ja ära saada meid mitte kuusatusesse.

Küs.: Mis palume meie nende sõnadega?

Koht.: Et Jumal ei laseks meid mitte kuusatusesse langeada ja kui mõni kuusatus meile tuleb, meile siis jõudu annaks selle kuusatusesse wastu seista ja mitte pattu teha.

Küs.: Kust wõiwad kuusatused meile tulla?

Koht.: Meist enestest, teistest inimestest ja kuradist.

Küs.: Mikspärast Jumal lasseb mõnikord kuusatusi meie peale tulla?

Koht.: Meie usu läbikatsumiseks.

Issanda palwe seitsemes palumine.

Küs.: Kuidas luetakse Issanda palwe seitsemes palumine?

Koht.: Waid peasta meid ära sest kur-
jaft.

Küs.: Mis palume meie Jumal? Käest selle palumise
läbi?

Koht.: Et Jumal ärapeas ~~is~~ meid kõigest pahast ja
kurjast, kõigest õnnetusest ja hädast, nõndasamuti
ka patust ja kuradist.

Issanda palwe auusõna.

Küs.: Kuidas luetakse Issanda palwe auusõna?

Koht.: Sest Sinu pärast on see riik ja
see wägi ja see auu igaweste. Amen.

Küs.: Mikspärast Issanda palwe juure auusõna on li-
satud?

Koht.: Sellepärast, et meie ei pea mitte üksipäinis
Jumala käest seda ehk teist paluma, waid ka
peame Teda tänama ja kiitma. Selle auusõna
läbi meie näitame ka üles oma lootust Jumala
peale, et Tema annab meile kõik, mis meie Te-
ma käest seitsme palumise läbi oleme palunud.

Küs.: Mis tähendab sõna: amen?

Koht.: See sõna tähendab: „tõeste“ ehk „see sündku“.
Selle sõna läbi kinnitame meie oma lootust, et
taewane Issa meie palumisi täidab.

III.

Kümnest käfust.

Küs.: Mill ajal ja kus kohas on kümme käfku
antud?

Koht.: Sinai mäe peal, wiefümmemaal päewal pärast Ebrea rahwa wäljaminemist Egiptuse maalt [1500 aastat enne Kristuse sünd.]

Küs.: Kuudas nad luetakse?

Koht.: 1. Mina olen Issand sinu Jumal, sul ei pea mitte teisi jumalaid olema Minu kõrwas.

2. Sina ei pea enesele mitte tegema nikerdud kuju ega mingisugust nägu sest, mis taewas ülwel, ei sest, mis all maa peal, ega sest, mis wees maa all on: sina ei pea mitte nende ette kummar-dama ega neid teenima.

3. Sina ei pea mitte Issanda, oma Jumala nime ilmaasjata suhu wõtma.

4. Wõtle hingamise päewa peale, et sa seda pühitsed; kuns päewa pead sa tööd tegema, aga seitsmes päew Issandale, Sinu Jumalale.

5. Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi hästi käib ja sa kana elad maa peal.

6. Sa ei pea mitte tapma.

7. Sa ei pea mitte abielu ärarikkuma.

8. Sa ei pea mitte warastama.

9. Sa ei pea mitte wale tunnistust rääkima oma ligimese wastu.

10. Sa ei pia mitte himustama oma ligimese naist, sa ei pea mitte himustama oma ligimese koda, ei tema põldu, ei ta sulast ega ta ümmar-

Koht.: Meie peame : 1] Jumala siise uskuma.

2] Teda kartma,

3] Tema peale lootma,

4] Teda kiitma,

5] Teda tänama,

6] Tema tahtmist täitma,

7] Teda õnnetuste ajal appi hüüdma ja

8] oma usku üles tunnistama ka sell ajal, kui meie käest nõutakse teda maha jätta.

Küs.: Kes teevad esimese käsu vastu pattu?

Koht.: 1] Meed, kes ei armasta Jumalat, Tema siise ei usu, ega Tema peale ei iooda;

2] kes omaist usust ära taganewad ;

3] kes usu õpetuse juurde seda liisawad, mis Jumala sõna vastu on.

4] kes ebausulised on ja usuwad nõidust ja

5] kes laisklewad Jumala sõna õppimises ja firikus ei käi.

Küs.: Kas meie pattu ei tee, kui meie peale Jumala weel püha inimesi auustame?

Koht.: Ei mitte. Meie ei palu neid, kui oma jumalaid ja ei anna meile jumaliku auu. Meid auustada oleks üksnes siis patt, kui meie neile annaksime niisamasugust auu, mida üksnes Jumalale peame andma, ehk neid paluksime nõnda, kui üksnes oma Jumalat peame paluma.

Teine käsk.

Küs.: Kuidas luetakse teine käsk?

Koht.: Sina ei pea enesele mitte tegema nikerdut kaju, ega min-

gisugust nägu sest, mis taewas
ülewel, ei sest, mis all maa peal,
ega sest, mis wees, maa all on:
sina ei pea mitte nende ette kum-
mardama ega neid teenima.

Küs.: Mis keelab meid Jumal jelles käjus?

Kost.: Ta keelab meile nikerdatud kujude tegemist ja
nende kummardamist.

Küs.: Mis on nikerdatud kuju?

Kost.: Mõne loodud asja, ehk ka inimestest wälja
mõeldud wale jumala kuju, mida tõsi Jumala
asemel kummardakse.

Küs.: Kas teine käsi ei keela meid mitte pühaid ku-
jusid kummardamast?

Kost.: Ei keela mitte, sest et püha kuju pole mitte
nikerdatud kuju.

Küs.: Mis wähe on nikerdatud kuju ja püha kujude
wähel?

Kost.: Nikerdatud kujud on inimestest wäljamõeldud
wale jumalate kujud, pühad kujud aga on tõsi Ju-
mala ja Lemast auustatud püha inimeste kujud.

Küs.: Misjuguuste mõtetega peame meie püha kujusid
kummardama?

Kost.: Nende ees kummardades peame meie oma
meelt ja südant Jumala poole pöörma ja ei
mitte kujudele, waid neile, kes neude peale on
maalitud auustamist andma.

Küs.: Kuibas nimetakse neid inimesi, kes nikerdatud
kujusid kummardawad?

Kost.: Ebajumalakummardajateks ehk paganateks.

Küs.: Kes teeb meie ristirahwa seast teise käsu was-
tu pattu?

Koht.: 1] Need, kes ahned on, ehk niisugused inimesed, kes oma rikkust wäga armastawad ja tema peale rohkem, kui Jumala peale loodawad; — neile on nende rikkus wõerasjumal;

2] need, kes armastawad liiaste süüa ja liiaste juua, — neil on nende kõht wõerasjumal;

3] need kõik, kes mingisugust asja wäga armastama hakkawad ja selle juures oma Jumalat ja Tema õnjalstegewat õpetust ära unustawad.

Kolmas käst.

Küs.: Kuidas luetakse kolmas käst?

Koht.: Sina ei pea mitte Issanda, oma Jumala nime ilmaasjata suhu wõtma.

Küs.: Mis keelatakse kolmandamas käsus?

Koht.: Jumala nime ilmaasjata pruukimist, see on tühja jutude sees ilma wagaduseta ja pühaduseta.

Küs.: Mill ajal wõime meie püha Jumala nime pruukida?

Koht.: 1] Palwe ajal,

2] Jumala sõna õpetamise ja õppimise ajal,

3] oma waga tõutuste andmise ajal Jumalale ja

4] seadusliku wande ajal.

Küs.: Kes teeb pattu kolmandama käsu wastu?

Koht.: 1] Need, kes laimawad Jumalat ehk paha sõnu Tema kohta räägiwad,

2] kes ilma wagaduseta Jumalat paluwad,

3] kes Jumala peale nurisewad,

4] kes ei täida oma tõutusi, mis ise Jumalale on annud,

5] kes walet wannuwad ja

6] kes seaduslikku wannet ei täida.

Neljas käsk.

Küj.: Kuidas luetakse neljas käsk?

Koft.: Mõttele hingamise päewa peale, et sa seda pühitsed; kuus päewa pead sa tööd tegema ja kõik oma tegemisi ära tegema, aga seitsmes päew on hingamise päew Issandale, sinu Jumalale.

Küj.: Mis kästakse meid neljandamas käjus?

Koft.: Kuus päewa tööd teha, aga seitsmendamat päewa Jumalale pühitseda.

Küj.: Misjuguft näbala päewa pühitsetakse Jumalale?

Koft. Wana seaduse ajal pühitseti laupäewa, Kristuse ülestõusmisest saadik aga pühitsetakse pühapäew.

Küj. Kas peale pühapäewa on teisi päewi, mida meie ka peame pühitsema?

Koft.: Peale pühapäewa peame meie neid päewi pühitsema, mis meie Issanda, Jumalasünnitaja ja püha inimeste auuks seatud on.

Küj.: Misjuguft pühad on kõige juuremad?

Koft.: 1] Kõigepühama Jumalasünnitaja sündimise püha, 8 Septembril.

2] Kõigepühama Jumalasünnitaja templi wimise püha, 21 Nowembril.

3] Kõigepühama Jumalasünnitaja kuulutamise püha, 25 Märtsil.

4] Kõigepühama Jumalasünnitaja surma püha, 15 Augustil.

5] Kristuse sündimise, ehk Jõulu püha, 25 Detsembril.

6] Issanda templiwiimise püha, 2 Weebuaril.

7] Issanda ristimise ehk Jumala ilmumise püha, 6 Jaanuaril.

8] Issanda muutmise püha 6 Augustil.

9] Issanda Jerusalemma minemise püha, ehk Palsmipüha, nädal enne Sihawöttepüha.

10] Kristuse surmast ülestõusmise ehk Sihawötte püha, Märtsi ehk Aprilli kuul.

11] Kristuse taewaminemise püha, neljakümnemal päewal pärast Kristuse surmast ülestõusmise püha.

12] Püha Waimu mahatulemise püha, wiiekümnemal päewal pärast Kristuse ülestõusmise püha.

13] Issanda risti ülendamise püha, 14 Septembril.

Küj.: Mis on tarwis puhil päewil teha?

Kost.: 1] Kirikus käia ja seal teistega üheskoos Jumalat paluda,

2] Jumala sõna ja teisi meie hingele kasulikuid raamatuid lugeda,

3] ligimestele head teha.

Küj.: Misjugušid päewi meie weel peame pühitsema peale pühastid?

Kost.: Paastupäewi.

Küj.: Misjugušed paastud meil on?

Kost.: Ühepäewised ja mitmepäewised.

Küj.: Misjugušed on ühepäewised paastud?

Kost.: 1] iga nädala keskädal ja reede,

2] Jaanuari kuu 5-es päew, üks päew enne Issanda ristimise püha.

3] Issanda risti ülendamise päew ja

4] Kristija Johanneese pea maharaijumise päew,
29 Augustil.

Küs.: Misjagused on mitmepäewised paastud?

Kost.: 1] Suur paast, enne Lihawõtte pühi. Ta
tuurib 7 nädalat.

2] Jõulu paast, enne Jõulu, mis tuurib
15-mast Nowembri kuu päewast kuni 25-damani
Detsembri kuu päewani.

3] Jumala Ema surma paast, enne Jumala
Ema surma päewa 1-kest kuni 15-ni Augusti
kuu päewani.

4] Apostlite paast, mis algab nädal pärast
Püha Waimu mahatulemise püha ja kestab kuni
29-ni Juunini ehk Peeter-Pauli päewani.

Wiies käst.

Küs.: Kuidas luetakse wiies käst?

Kost.: Siua pead oma isa ja oma
ema auustama, et sinu käsi häs-
ti käib ja sa kaua elad maa peal.

Küs.: Mis peawad lapsed tegema, et oma wanemaid
auustada?

Kost.: Lapsed peawad: 1] oma wanemate sõnu
kuulma, 2] neid nende haiguse ja wanaduse ajal
toitma ja ülespidama ja 3] pärast nende surma
nende hingede eest Jumalat paluma ja kõik seda
täitma mis nad neid käskiswad täita.

Küs.: Kas peame meie üksnes oma lihaseid wane-
maid auustama?

Kost.: Meie peame auustama ka neid kõiki, kes meil
wanemate asemel on, nagu

1] Keisrit,

2] hingekarjatsid ehk preestrisid,

3] heategijaid ja üleskaswatajaid,

4] oma ülemaid ja

5] neid kõiki, kes meist aastate poolest wanedamad on.

Rüf.: Mikspärast peame meie Keisrit auustama ?

Koht.: Sellepärast, et tema on meile kõikidele üks isa, kes meie maapealse õnne eest hoolt kannab.

Rüf.: Kuidas õpetab Jumala sõna Keisri auustamisest?

Koht.: Apostel Peetrus õpetab: Kartke Jumalat, auustage kuningat (1 Peetr. 2, 17)

Mo poeg, kardab Jehowat ja kuningat; ära heida nende jeltst, kes teistiti mõtlewad (Õpet. 24, 21)

Sunnistegija ise ütles: Andke keisrile, mis keisri kohus ja Jumalale, mis Jumala kohus on (Matt. 22, 21)

Rüf.: Mis läbi peame meie oma auustamist Keisri wastu ülesnäitama ?

Koht.: 1] Meie peame tema käskusid täitma ja 2] tema ja tema perekonna terwise eest Jumalat paluma.

Rüf.: Misjuguise mõttega peame meie seda tegema ?

Koht.: Püha Apostli Pauluse sõna järele peame meie seda tegema: Ei mitte üfsipäinis nuhtluse, waid ka südametunnistuse pärast (Rom. 13, 5).

Rüf.: Mis tarwis lubab Jumal wiitendamas käsus tahumist anda neile, kes seda käsku täidawad ?

Koht.: Selle tarwis, et meid sundida seda käsku täitma.

Rüf.: Kas wiitendama käsu tõutus läheb täide ?

oht.: Biibli lugudes on palju näitust, kuidas Jumal

tafub neile lastele, kes oma wanemaid auustawad ja nende sõna kuulewad [Sem ja Jawet, Joosep ja Nutt] ja kuidas Ta nuhtleb neid lapsi, kes oma wanemaid ei auusta ja nende sõna ei kuule [Ham ja Apsalom]. Täis tafumist saawad aga head lapsed Issandalt pärast oma surma tulewal elu ajal.

Kuues käst.

Küs.: Kuidas luetakse kuues käst?

Kost.: Sa ei pea mitte tapma.

Küs.: Kes teeb selle käsu wastu pattu?

Kost.: 1] Need, kes oma ligimese elule otja teewad,

2] kes oma ligimest ei taha surmasti ära peasta, kui nad seda teha wõiwad,

3] kes telliwad üht tapjat ja teda sunniwad inimest ära tapma,

4] kes üht tapjat warjul hoidwad ja selle läbi annawad temale aega uut tapmist korda saata,

5] kes oma ligimest patu sisse saadawad ja selle läbi tema hinge ära tapawad.

Küs.: Kas on patt oma ligimest fogemata ära tappa?

Kost.: Suur patt, sest et meie peame ifka ettewaatlifud olema ja oma asja nõnda tallitama, et nende läbi oma ligimestele surma ei too.

Küs.: Kellele ei arwata tapmist patuks?

Kost.: Sõjameestele, kes sõjas waenlasi tapawad ja selle läbi oma isamaad kaitsewad.

Küs.: Kas on patt iseennast ära tappa?

Kost.: Iseene se tapmine on palju suurem patt, kui

ligimese tapmine. See, kes oma ligimest ära tappis, võib veel Jumala käest enesele andeksandmist saada, iseene tapja aga ei või seda andeks andmist saada, sest et ta iseene tapmise läbi ülesnäitas, et temal usku, ega lootust Jumala abi peale ei olnud. Aga Ünnistegija sõnadest teame meie, et ilma usuta ei või ükski igawest elu pärida.

Seitsmes käsk.

Rüj.: Kuidas luetakse seitsmes käsk?

Kost.: Sa ei pea mitte abielu ära rikkuma.

Rüj.: Mis peame meie tegema, kui seda käsku tahame täita?

Kost.: Meie peame 1] oma meelt ja südant paha mõtete ja ropu himude eest hoidma, 2] paha inimestega mitte läbi käima, 3] ei roppe ja häbemataid sõnu ja laulusid mitte kuulama, rääkima ega laulma ja 4] ka roppe raamatuid mitte lugema, ega roppe pilti vahtima.

Kahetas käsk.

Rüj.: Kuidas luetakse kahetas käsk?

Kost.: Sa ei pea mitte warastama.

Rüj.: Kes teeb pattu selle käsu vastu?

Kost.: 1] Ksee kes warastawad,

2] kes riisuwad,

3] kes petmise, ehk kawaluje läbi wõera asja omaks teewad, nagu paha kaupa hea kauba asemel müüwad, wale raha eest misliit ostawad ja nende sarnatseid tegusid teewad.

4] kes teistele teenitud palka ära ei maksa ja
5] kes oma tööd eest palka saavad, aga tööd
ei täida, ehk seda poolikult teevad.

Üheksas käsk.

Küs.: Kuidas luetakse üheksas käsk?

Kost.: Sa ei pea mitte wale tunnis-
tust rääkima oma ligimese wastu.

Küs.: Missugused patud on selle käsu wastu?

Kost.: 1] Waletunnistus ligimese wastu kohu ees ja
2] ligimese laimamine.

Küs.: Mis peame meie tegema, et seda käsku täita?

Kost.: Meie peame ikka tött rääkima, aga ilma si
mitte walet.

Küs.: Aga kui meie ligimesed laiduwäärt tegusid
teevad, kas peame meie neid nende tegude eest
laimama ja nende peale kohut mõistma?

Kost.: Ei pea mitte. Üksnes need meie saast woiwad
nende peale kohut mõista, kellel selleks mee-
wald on, nagu preestrid, kohtumõistjad ja teised
ülemad.

Kümnes käsk.

Küs.: Kuidas luetakse kümnes käsk?

Kost.: Sa ei pea mitte himustama
oma ligimese naest, ja ei pea
mitte himustama oma ligimese
koda, ei tema põldu, ei tema
sulast ega ta ümmardajat, ei ta
härga ega ta eestlit, ei muid

